

Brennistøðin

Heini Olsen, verkfrøðingur skrivur:

8. og 9. januar í ár stóð ávíkavíst í Norðlýsinum og í Dimmalætting ein áheitan frá Hans Eli Hansen til Interkommunala Renova-sjónsfelagsskapin og til 37 limakommunur um at taka brennistøðina við Toftavatn til viðgerð av nýggjum, og hevur hann ymisk uppskot um, hvat gerast kann.

Sum nevnt stendur navn undir blaðstubbnum, og borgar hetta vanliga fyrri at skrivað er í góðari meining; men mær er sagt, at skrivarin fyrri stuttum er komin til Føroya, og er tað kanska orsøkin til, at hann ikki rættiliga hevur fylgt við, og just kemur fram við somu áskoðanum, sum teir, ið arbeitt hava við renovasjónsmálinum, sjálvir høvdu, áðrenn teir vistu, hvat teir tosaðu um.

Nógv skrivning og nógv tíð hjá øllum portum hevði verið spard, um tey, ið sett hava fram undirmerkingarnar, fyrst veruliga høvdu kunnað arbeiðstilfarið, áðrenn tey fóru undir at skriva; men enn hevur ongin vent sær til renovasjónsfelagsskapin fyrri at kunna seg um, hvat gjørt er. Henda mannagongd hevur gjørt skrivningina rættiliga lutfagra; men sama hvussu fagur ælabogin er á at lita, tørvast nakað annað enn undirmerkingar at byggja á.

Brennistøðin á Saltnesi

At skriva »brennistøðin við Toftavatn« er beinleiðis villleiðandi og kann bert vera ætlað til ósing, tí mær vitandi er ongin ætlan um at seta brennistøð við Toftavatn. Fyrsta uppskotið hjá IRF liggur einar 900 metrar frá Toftavatni og annað einar 600 metrar frá vatninum, uttan nakað frárensl til ella samband við vatnið annars.

Fyrireikingarnar

Nú verður tað ov drúgt til fullnar at greiða frá hesum arbeiði, sum vart hevur í mong ár — fyrsta notatið er frá 1972, meðan rættilig gongd kom á í 1976–77 — og skal her í stuttum bert endur-

takast eitt vírlit yvir tað, sum áður so ofta hevur verið sagt frá.

Kanningarnar umfataðu m.a. lógir og reglugerðir her og aðrastaðni, og vórðu í hesum sambandi sett fram uppskot um broytingar ella til nýggjar lógir.

Manntal við meting um vøkstur til ár 2000.

Verandi skipan av burturkasti í Føroyum, Íslandi, Noregi, Svøríki og Danmark og lutvist aðrastaðni, eitt nú í Týsklandi, Onglandi og í USA.

Undir hesum vórðu kannað:

- opin ruskpláss við ongum eftirliti,
- opin ruskpláss undir eftirliti,
- opin ruskpláss við amboðum til at trýsta burturkastið saman við,
- ruskpláss í samband við endurnýtslu, harundir:

- sundurgreiningarstöð,
- malistöð til »kompost« (mold ella tøð) og
- kompostdugar.

Eisini varð kannað:

- brennievnisframleiðsla úr burturkasti (brikettir og biogas)
- brennistøðir í øllum snið-

- um, støddum og útsjóndum við tilhoyrandi ruskplássum, antin við støðina ella nakað burturfrá, og av hesum royndist tað best, har ruskplássio ikki lá beint við brennistøðina.

- »Fluid-bed«-brennistøðir, ið ætlandi, sum meira verður arbeitt við teimum, fara at gerast framtíðar brennistøðir, sum lættliga kunnu setast inn, har vanligir ovnar kortini, vegna slit, skulu endurnýggjast.

Kanningarnar umfataðu sjálvandi eisini ta figgjarligu síðuna.

Tað gjørdist skjótt øllum greitt, at við so smáum nøgdum, sum talan er um í Føroyum, vildi sermerkti, gamli sjálvdráttarandin í hesum føri ongan fong vunnid Føroya kommunum, sum fyrri alt tað longu vóru gingnar saman í felag — Føroya Kommunufelag. Hildið var tó, at flutningsspurningurin forðaði felags tiltøkum út um oyggjamarck; men átti

hesin tó at kannast, sum eisini gjørt varð.

Brennistøðir og ruskpláss

Frásæð opnum ruskplássum, sum vit øll kenna alt ov væl, var ilt at finna ein einstakan viðgerðarhátt, sum kundi fenna um alt burturkastið; men tikið saman um, bendi alt á, at av øllum hóskaðu brennistøðir eina frægast til okkara umstøður, við einum óskudunga nærhendis, har annað, sum ikki kundi brennast, kundi tyrvast undir øsku — um tað ikki á ein ella annan hátt kundi endurnýttast.

Sum kunnugt kann bæði vanlig øska og »flogeska« nýttast til ymisk endamála.

Hvussu nógvar brennistøðir?

Næsti spurningurin var so, hvussu nógvar brennistøðirnar skuldu vera í tali, og var grundarlagið undir útrokningunum:

- ilögur,
- rakstur,
- innsavnan og
- flutningur, (landvegis- og sjóvegis).

Av hesum var innsavnanin lættast, tí hon hevur í mong ár roynt rættiliga væl um meginpartin av landinum, og frásæð onkrari finpusing loysir seg ikki at broyta alt ov nógv við tiltøk, sum ganga væl. Alstóri spurningurin hevur alla tíðina verið, hvussu beinast kundi fyrri burturkastinu, eftir at tað var innsavnað.

Kannað og gjøgnumroknað vórðu síðani hesir møguleikar:

Ein brennistøð í hvørjum av hesum plássum:

I. Suðuroy, Sandoy, Vágum, Streymoy, Eysturoy, Norðoyar og Havnin fyrri seg, í hesum føri til samans 7 brennistøðir.

II. Sama, men Streymoyggj undir einum (6 brennistøðir).

III. Sama, men Streymoyggj og Vágarnar saman (5 brennistøðir).

IV. Sama, men Vágur, Streymoy og Eysturoy

— Hvussu nógv ár afturat?

saman (4 støðir).

V. Sama, men Vágur, Streymoy, Eysturoy og Norðoyar saman (3 støðir).

Figgjarligu fyrimunir vuku stóðugt, so hvørt sum lagt varð saman, og gjørdust nú so eyðsæddir, at vit dittaðu okkum at taka Sandoyina við, sum hvørki gjørdi frá ella til í roknskapinum, tí fólkatalið og samsvarandi burturkastið er ikki so stórt í hesi snótligu oyggj, og var myndin nú:

VI. Ein støð í Suðuroynni og restin av Føroyum undir einum — frásæð teim smæstu útoyggjunum við til samans 1100 íbúgvum, har meira enn helmingurin seinni fær høvi til at sleppa við, um samferðslan verður útbýgd eftir ætlan (2 støðir).

VII. Seinasta stigið var at vita, um Suðuroyggj kundi koma upp, og visti hetta seg eisini at víga rætta vegin, um burturkastið varð trýst saman, og hildu menn tí onga orsök vera til, at suðringar skuldu liggja eftir ella noyðast at fara undir ilögur til egnu brennistøð, tá teir við so stórum fyrimuni kundu luttaka norðanfjórð. Landsfiggjarliga spardist eisini innflutningurin av einari støð.

Støttat figgjarliga niðurstøð so heilt avgjørt ein felags brennistøð fyrri allar Føroyar.

Her skal viðmerkjast, at 7 brennistøðir ikki kostaðu so sjeir ferðir so nógv sum ein, men millum 4 og 5 ferðir so nógv, alt eftir hvussu stór vegagerð o.a. var tengd upp í prosjektni.

Tórshavnar kommuna

Hesar fyrstu kanningarnar vóru gjørdar fyrri Tórshavnar kommunu, og varð úrslitið handað býarverkfrøðinginum í mars 1977.

Teir býráðslimir, sum beinleiðis høvdu við málið at gera ella settu seg inn í tað, sóu beinanvegin henda stóra figgjarliga fyrimunin, bæði fyrri hvønn onkultan skattaborgara í Havn og á landsfiggjarligum støði; men endaliga úrslitið varð kortini, atnú hevði Havn altíð sjálv greitt sína renovasjon, og ynskti ein meiriluti í býráðnum, at so skuldi eisini verða framyvir.

Hinar kommunurnar

Hetta var so einki at gera við:

men var sjálvandi ein tilsvandi gott grundarlag fyrri hinum báðum triðingunum av Føroya folki at ganga saman um eina felags brennistøð, sum enn var so stór, at talan kundi vera um nýtslu av hitanum, sum annars undir fyrstu kanningunum ikki hevði verið nakar aðaltáttur; men sum við teim stóðugt hækkanði oljuprisinum ikki longur kundi skúgvast til viks, og sum landsfiggjarliga í dag kundi spart innflutning av olju fyrri fleiri milliónir um árið.

Framhald av kanningunum

Hesi nevndu, evarsku litlu, bort úr gongdini vísa vónandi, at alt ikki bert er tikið úr leysari luft, men er sprott- ið úr drúgvum, áhaldandi arbeiði, har arbeiðsbólkarnir ikki bara hava litið á egnan mátt og meg — sum sjálvandi ilt er at meta um — men er alt tilfarið síðani kannað hjá fyrirtekum, sum eru vælkendar ráðgevar á hesum øki, bæði í Europu og á fjarleiðum. Hesi eru komnir til sama úrslit, hóast teir lættliga kunnu haft roynt at mælt til fleiri brennistøðir, sum høvdu givið teimum munandi meira í kassan.

Minnist meg rætt, eru tveir verkfrøðingar í Klakksvík, hvør sær og óheftir, fyrri langari tíð síðani komnir til júst sama úrslitið.

Smáovnar

Smærri ovnar kunnu vera góðir til ávís endamála, og so inagt úti á villini heiði, at tama ger við roykinum úr smærri brennistøðum. Sølumenn úr øllum ættum hava trároynt at selja eina mongd av tilikum anleggum, sum høvdu givið teimum ikki eiti á inntøku; men tibetur hevur hetta ikki eydnast teimum enn — kommunurnar hava skilt hetta og staði fastar, tí tær vita av øðrum royndum, hvussu sonevnd »lyklaklár«, útlendsk, fidusprosjekt í hálvum prisi við hvørt riggað — goðskan er og verður nú og allar dag í mun til kostnaðin — tað nyttar ikki at royna at fyrigykla folki nakað annað, sum einki hald er í.

Brennistøðin í Eysturoynni

Tá talan er um brennistøðir í

teirri stødd (3t/ tíma), sum byggjast skal í Eysturoynni, kostaði ein tilik støð í Thisted uml. 13 mill. kr. í 1978, har bygningurin tó var gjørdur til seinni viðkan av støðini, og hóast størri vegagerð og útgerð til hitanýtslu hevur dyrkað støðina nakað, er tað sera harmiligt, at henda skilaleysa og grundarleysa seinkan nú í árviss hevur dyrkað støðina uppáttur meira, uttan at eitt einasta uppskot er komið fram frá undirmerkingarbólkinum, sum ikki áður hevur verið tugt og tannlað og greitt frá í esir um alt landið, tí so mikið arbeiði er higartil longu lagt í, at onki hevði verið til hindurs fyrri at tikið annað við, og ongin hevði veri fegnari enn IRF, um okkurt uppáttur betur og lættari skuldi stungið seg undan kavi. Men so hevur ikki verið.

Einasta kann vera, at brennistøðin í dag kanska stendur betur á bygd enn í Havn, tí nærhendis Havnini er og verður so nógvur hiti frá el-verkinum á Sundi, sum — um fingin til sættis — kundi hitað stóran part av Havnini upp, at hitin frá brennistøðini har bert hevði munað sum dropin í havinum.

Spurningar til Hans Eli Hansen

Annars er ymist í nevndu áheitan frá Hans Eli Hansen, sum eg ikki rættiliga skjylji, eitt nú

— hvi halda tygum, ætlanin er at flyta alt rusk til Toftavatn? Tað ljóðar eisini fyrri mær so heilt burturvið!

I tilfarinum hjá IRF stendur jú klárt og greitt, at við miðsavn av brennbara burturkastinum skulu teir verandi uml. 75 køstarnir í landinum fækkað so nógv, sum gjørligt, til tað, ið ikki kann brennast, t.d. ein í hvørjari oyggj ella øki, og eru í flestu forum uppskot nevnd, har hesi pláss móguliga kundu ligið; men at tey skuldu kjóast í samráð við kommunurnar á staðnum.

Við Toftavatn verður so í hvussu er onki ruskpláss og heldur ikki við brennistøðina á Saltnesi; men verður her eins og í restini av Føroyum pláss asett í samráð við kommunurnar, og verða hesi pláss undir fullum eftirliti av

Framhald á síðu 14

— Hv